

Jobb ma egy rossz kompromisszum, mint évek múlva egy végrehajthatatlan pernyertes ítélet

A bontóperek vagyoni jogi kérdései

Sok múlik az ügyvéd kreativitásán, hogy egy házassági vagyoni közösség megszüntetése iránti perben mely bizonyítási indítványokkal tudja a leghatékonyabban feltárni a másik fél által menthető okból „elfelejtett”, ezért érthető módon vitatott közös vagyont. A pert megelőzően azonban több előzetes kérdést is mérlegelnie kell.

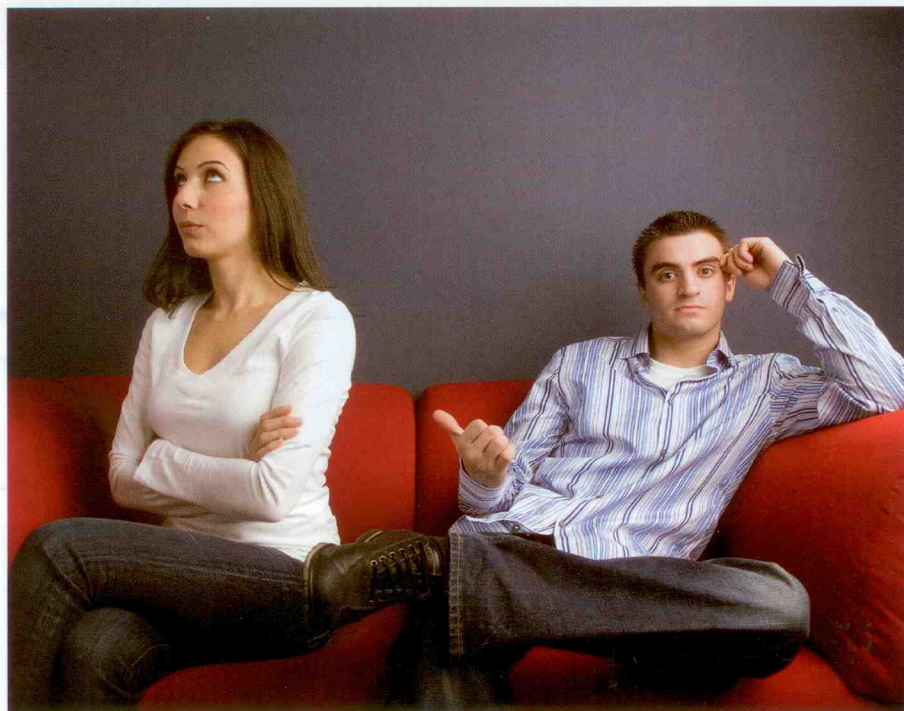
Dr. Illés Blanka ügyvéd, Budapest

A megbízó pszichés állapota

A házassági vagyoni jogi perek során a legfőbb probléma, amellyel gyakorló ügyvédként szembe kell néznem – hasonlóan a kíméletlenül offenzív bontóperekhez vagy a gyermekelhelyezési perekhez – a megbízó pszichés állapota. A jogi képviselők jellemzően kétféleképpen viszonyulnak hozzá: vagy megpróbálnak lelki támaszt nyújtani az ügyfélnek, vagy egyáltalán nem foglalkoznak a megbízó aktuális lelki állapotával. Álláspontom szerint az előbbi nem felvállalható – egész egyszerűen azért, mert a kétségtelenül véges napi munkaórák során inkább a szakmai munkára kell összpontosítanunk. Az utóbbi magatartással pedig saját munkánkat nehezítjük meg, hiszen ideális esetben az ügyvéd és az ügyfél karöltve dolgozik együtt a jogok és igények érvényesítése érdekében, a megbízó tehát nem eshet ki a munkából azért, mert hónapok óta depressziós. A megbízó pszichés állapota olyan tényező, amelyet kezelni kell, ezért az életközösség megszakadása körüli nehéz időszakra adott moratórium után el kell küldeni szakemberhez, ahol pár alkalom után már olyan pozitív változások tapasztalhatóak, hogy el is kezdődhet a valódi közös érdemi munka.

A mediáció

A mediáció az utóbbi években igen divattá vált, én magam is nagy híve voltam amikor a magyar családjogi gyakorlatban megjelent. Nekem azonban nem voltak túl jó tapasztalataim, és az interneten fellelhető tanulmányok csak megerősítették a fenntartásaimat. Ügyvédként feladatomnak tartom, hogy tájékoztassam a megbízómat a mediáció lehetőségéről, és adott ügy vitele során folyamatosan próbálok

értékelni a helyzetet, érdemes-e azt az utat választani. Családjogi viszonyokban nagyon gyakori az erőviszonyok egyenlőtlensége – például anyagi okokból, vagy az egyik fél agresszív személyisége miatt –, az érzelmek túlzott dominanciája és az önkéntesség hiánya – ezek mind kizárják egy mediáció sikerét. Akkor kell ezt a lehetőséget felvetni, ha a felek egyenrangúak, nincs közöttük függőségi viszony, ha megmaradt közöttük a bizalom, és csupán a rossz kommunikáció akadályozza meg őket a megoldáskeresésben.

A vagyoni közösséget megszüntető megállapodás bírósági jóváhagyása

Mielőtt belekezdenék a házassági vagyoni jogi per specifikumainak taglalásába, egy rövid kitérőt tennék a házassági vagyoni

közösséget megszüntető megállapodás bíróság általi jóváhagyására. Ideális esetben nincs szükség éveket tartó, költséges pereskedésre, a felek peren kívül is megállapodhatnak, vagy kérhetik e megállapodás bíróság általi jóváhagyását. A Csjt. 27. § (3) bekezdésében írt szigorú alaki feltétel az életközösség megszakadása után a házastársi közös vagyoni megosztása tárgyában létrejött megállapodásra nem vonatkozik. Az ingatlanok tekintetében persze változatlan az írásba foglalási kötelezettség, de a többi vagyontárgy sorsát akár szóbeli szerződéssel is rendezhetik a felek. Erre fel kell hívni az ügyfél figyelmét, mert egy hirtelen felindultságból elkövetett de facto ingómegosztás eredményezheti később, hogy azon változtatni már nem tudunk a bíróság előtt. Ebben a kör-

ben az ügyvédi leveleknek – miszerint a vagyonmegosztást nem tekintjük teljes körűnek, további igényünk van – nagy a jelentősége.

A szerződés tartalmát tekintve a Ptk.-nak a Csjt. 31. § (5) bekezdése folytán alkalmazható általános rendelkezései az irányadóak. A bírói gyakorlat azt a következményt fűzi egy ilyen szerződéshez, hogy a benne szereplő vagyontárgyak alvagyoni jellege, értéke, a ráfordítások ténye vitássá már nem tehető, és ha a felek kimondják, hogy a vagyonszösszögből eredő valamennyi igényüket rendezték és további követelésük nincs, akkor később nem hivatkozhatnak arra, hogy „csak” figyelmen kívül hagyták, amit tételesen nem soroltak fel.

A szerződésekkel kapcsolatos viták jogalapja megegyezik a Ptk.-ban fellelhető okokkal, egyedül a Ptk. 201. § (2) bekezdését emelném ki, mert a feltűnő értékaránytalanságra hivatkozásnál a bíróság figyelembe fogja venni a személyes indokok esetleges meglétét – ami valóban szinte valamennyi családjogi ügyben a gazdasági megfontolás mellett nagy súllyal esik latba –, így csak súlyos értékaránytalanság, kirívó és indokolatlan hátrányok esetén támadható meg sikeresen a megállapodás. Emellett kiemelném, hogy bár a méltányosság a vagyonmegosztási perek megkerülhetetlen jogelve, addig a felek közötti megállapodás megtámadására a méltányosság hiánya önmagában nem ad alapot.

Vitára adhat okot, ha az egyik fél a megállapodásból kihagyott vagyontárgyra később igényt tart. Itt is érvényesül a culpa in contrahendo, vagyis a szerződéskötéskori gondosság elmulasztása esetén saját gondatlanságára a vagyontárgyak köre tekintetében senki nem hivatkozhat, ez nem teszi érvénytelenné a szerződést. A szerződés teljesítése körében kialakuló vitákra itt is érvényes a Ptk. 277. § (1) bekezdése szerinti reális teljesítés elve. Gyakran előfordul, hogy bár a felek rendelkeznek az ingatlan sorsáról, mégsem állítanak ki egyidejűleg ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas okiratot. Ekkor jogalapként nem a Ptk. 5. vagy a Ptk. 241. §-ához fordulhatunk hanem a Ptk. 295. §-a alapján kérhetjük a bíróságot, hogy a hiányzó jognyilatkozatot ítélettel pótolja.

A bíróság az egyezséget a Pp. 148. § (3) bekezdése alapján – ha az megfelel a jogszabályoknak – végzéssel jóváhagyja. A Csjt. II 2. §-a szerint csatolni kell a megállapodást, azonban ha csak ingó vagyon megosztásáról beszélünk, és a birtokbaadás megtörtént, akkor elegendő egy közös nyilatkozat, miszerint „egymással szemben követelés nincs”. Ha a felek megkímélik az igazságszolgáltatás rendszerét attól, hogy évekig szórakoztatják a feltárhatatlan tényállás bizonyításának kísérletezgetésével, az a jutalmuk, hogy az Itv. 43. § (2) bekezdése alapján nem kell peres illetéket fizetni az egyező akarattal nyilváníttatáson alapuló bontóperben a házastársi közös vagyon megosztása iránti igény vonatkozásában.

A fontosabb perjogi szabályok

Elérkeztem a cikk fő témájához a házassági vagyonjogi perekhez, amely témakört a fontosabb perjogi szabályok ismertetésé-

larálja, hogy a házassági vagyonjogi keresetekre és viszontkeresetekre a XV. fejezet rendelkezései nem terjednek ki. Abban az esetben, ha a bíróság a bontókereset és a házassági vagyonjogi kereset felől külön határoz, mindegyik kérdésben külön hoz ítéletet (részítéletet). Ilyen esetben az eljárás a vagyonjogi kereset tárgyában csak a bontás kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

Előfordul, hogy a házassági vagyonjogi perben harmadik személy perben állására van szükség. A tulajdonjog megállapítása és a közös tulajdon megszüntetése iránti kereset esetén az adott ingatlan vonatkozásában az összes tulajdonostárs, özvegyi jog, hasznélvezet, használat, tartási, életjáradéki jog, jelzálogjog, elidegenítési és terhelési tilalom jogosultjainak perben állása szükséges. A kötelmi jellegű igény érvényesítése esetén is valamennyi fél perben állása szükséges lesz. A társaságba bevitt vagyon tekintetében azon-

Az, hogy mit takar a Pp.-ben használt „házassági vagyonjogi per” fogalma, a bírói gyakorlat igen tágan értelmezi.

vel indítanám. A hatásköri szabályok szerint a Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontja szerint nem tartozik a megyei bíróság hatáskörébe az a házassági vagyonjogi per amit a házassági perrel együtt vagy annak folyamán indítanak meg, akkor se, ha a pertárgyérték meghaladja a 10 millió forintot. A Pp. 277. §-a szerint pedig, ha házassági per van folyamatban, ekkor csak e per bírósága előtt indítható meg a házassági vagyonjogi per.

Az, hogy mit takar a Pp.-ben használt „házassági vagyonjogi per” fogalma, a bírói gyakorlat igen tágan értelmezi. Idetartozik a házastársi vagyonszösszöggel megosztása [Csjt 31. § (2)]; a különvagyoni vagyontárgyak kiadása [Csjt 31. § (3)]; a közös vagy különvagyoni szerzésre alapított tulajdonjog megállapítása; a házastársi lakáshasználat (Csjt 31/B. §); a házassági vagyonjogi szerződéssel kapcsolatos jogvita [Csjt 27. § (2)]; és a házastársi tartás [Csjt 32. § (3)] iránti igény érvényesítésére vonatkozó peres eljárás.

Lényeges perjogi szabályt tartalmaz még a Pp. 292. § (1) bekezdése, amely dek-

ban rendszerint nem szükséges a társaság perben állása, kivéve a társasági szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet. Harmadik személy perben állásakor először a házastársak és a harmadik személy közötti külső jogviszony alapján elbírálni, majd csak ezt követően lehet az eredménytől függően a házastársak belső jogviszonyában a Csjt. szerint dönteni.

Házassági vagyonjogi perben is van lehetőség ideiglenes intézkedést kérni a Pp. 156. § (1) bekezdése alapján, ha közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvita okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket. A kérelmet megalapozó tényeket nem kell bizonyítani, elegendő valószínűsíteni. Gyakorlati jelentősége a lakáshasználat rendezése és házastársi tartás megítélése esetén van, bár a legtöbb bíróság a lakáshasználatot – a tényállás hiányos vol-

